

DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE

Manual de studiu individual

CUPRINS

INTRODUCERE	11
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1 - INTRODUCERE ÎN DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE	
1.1. Introducere	15
1.2. Obiectivele și competențele unității de învățare	15
1.3. Conținutul unității de învățare	16
1.3.1. Definiția și obiectul de reglementare al dreptului securității sociale	16
1.3.2. Instituții ale dreptului securității sociale, asigurarea socială și asistența socială	16
1.3.3. Principiile și izvoarele dreptului securității sociale	18
1.4. Îndrumar pentru autoverificare/autoevaluare	20
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2 - SISTEMUL UNITAR DE PENSII PUBLICE	
2.1. Introducere	23
2.2. Obiectivele și competențele unității de învățare	24
2.3. Conținutul unității de învățare	24
2.3.1. Principii ale sistemului public de pensii	24
2.3.2. Noțiunea și categoriile de pensii	25
2.3.2.1. Pensia pentru limită de vârstă	26
2.3.2.2. Pensia anticipată	27
2.3.2.3. Pensia anticipată parțial	28
2.3.2.4. Pensia de invaliditate	29
2.3.2.5. Pensia de urmaș	30
2.3.2.6. Indemnizația socială pentru pensionari (pensia socială minimă garantată)	32
2.3.3. Alte drepturi de asigurări sociale	33
2.3.3.1. Bilete de tratament	34
2.3.3.2. Bilete de odihnă	34
2.3.3.3. Ajutorul de deces	35
2.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	36
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3 - ȘOMAJUL CA FORMĂ DE PROTECȚIE SOCIALĂ	
3.1. Introducere	39
3.2. Obiectivele și competențele unității de învățare	39
3.3. Conținutul unității de învățare	40
3.3.1. Etimologie și noțiune	40
3.3.2. Clasificarea formelor de șomaj	41
3.3.3. Persoanele care beneficiază de indemnizația de șomaj	42
3.3.4. Stagiul de cotizare, cuantumul indemnizației de șomaj și durata acordării acestuia	43
3.3.5. Persoanele asimilate șomerilor. Categoriile de beneficiari, quantum și durata acordării indemnizației	44
3.3.6. Persoanele care nu beneficiază de indemnizația de șomaj	45
3.3.7. Obligațiile persoanelor care beneficiază de indemnizația de șomaj	45
3.3.8. Suspendarea plății indemnizației de șomaj	47
3.3.9. Încetarea plății indemnizației de șomaj	48
3.3.10. Facilități pentru încadrarea de absolvenți din rândul șomerilor	49
3.3.11. Facilități pentru încadrarea de șomeri cu grad scăzut de angajabilitate	50
3.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	51

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 4 - ASIGURĂRILE SOCIALE DE SĂNĂTATE

4.1. Introducere	54
4.2. Obiectivele și competențele unității de învățare	54
4.3. Conținutul unității de învățare	55
4.3.1. Principiile asigurărilor sociale de sănătate.....	55
4.3.2. Categoriile de asigurați ai sistemului asigurărilor sociale de sănătate.....	55
4.3.3. Categoriile de persoane beneficiare de asigurare, fără plata contribuției.....	56
4.3.4. Categoriile de persoane care sunt scutite de la coplată și beneficiază de asigurare, fără plata contribuției.....	58
4.3.5. Asigurările voluntare de sănătate.....	59
4.3.6. Contractul de asigurare voluntară de sănătate.....	60
4.3.7. Principalele drepturi ale asiguraților.....	61
4.3.8. Principalele obligații ale asiguraților.....	62
4.3.9. Serviciile medicale suportate din Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate. Enumerare.....	63
4.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	63

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 5 - ASIGURAREA PENTRU ACCIDENTE DE MUNCĂ ȘI BOLI PROFESIONALE

5.1. Introducere	65
5.2. Obiectivele și competențele unității de învățare	65
5.3. Conținutul unității de învățare	65
5.3.1. Noțiuni, reglementare și principiile asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale.....	66
5.3.2. Principalele categorii de persoane asigurate obligatoriu prin efectul legii.....	67
5.3.3. Principalele prestații și servicii de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale.....	67
5.3.4. Jurisdicția asigurărilor pentru accidente de muncă și boli profesionale.....	68
5.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	68

PARTEA a II-a DREPTUL ASISTENȚEI SOCIALE

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 6 - SISTEMUL NAȚIONAL DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

6.1. Introducere	73
6.2. Obiectivele și competențele unității de învățare	73
6.3. Conținutul unității de învățare	74
6.3.1. Principii generale.....	74
6.3.2. Categoriile de beneficii de asistență socială.....	76
6.3.3. Măsuri integrate de asistență socială. Enumerare.....	77
6.3.4. Finanțarea asistenței sociale. Indicatorul social de referință (I.S.R.) și indicatorul social de inserție (I.S.I.).....	77
6.3.5. Personalul din sistemul de asistență socială.....	78
6.3.6. Finanțarea asistenței sociale.....	79
6.3.7. Jurisdicția asistenței sociale.....	79
6.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	80

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 7 - PRESTAȚIILE FAMILIALE

7.1. Introducere	82
7.2. Obiectivele și competențele unității de învățare	82
7.3. Conținutul unității de învățare	82
7.3.1. Noțiunile de familie, persoană singură și copil în accepțiunea Legii asistenței sociale.....	83
7.3.2. Prestațiile familiale.....	83

7.3.3. Alocația de stat pentru copii.....	84
7.3.4. Alocația pentru susținerea familiei	85
7.3.5. Livretul de familie.....	86
7.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	87

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 8 - PROTECȚIA SPECIALĂ A COPILULUI

8.1. Introducere.....	90
8.2. Obiectivele și competențele unității de învățare.....	90
8.3. Conținutul unității de învățare	91
8.3.1. Beneficiarii dreptului la protecție și asistență și persoanele responsabile pentru exercitarea acestui drept	91
8.3.2. Răspunderea pentru creșterea și asigurarea dezvoltării copilului	91
8.3.3. Principiile respectării și garantării drepturilor copilului	92
8.3.4. Principiul interesului superior al copilului.....	92
8.3.5. Protecția specială a copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi.....	93
8.3.6. Enumerarea altor măsuri de protecție specială a copilului prevăzute de Legea nr. 272/2004.....	94
8.3.7. Instituția Avocatul Copilului, noutate în legislația românească.....	94
8.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	96

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 9 - VENITUL MINIM GARANTAT

9.1. Introducere.....	99
9.2. Obiectivele și competențele unității de învățare.....	99
9.3. Conținutul unității de învățare	100
9.3.1. Beneficiarii și nivelul venitului minim garantat.....	100
9.3.2. Obligațiile titularului de ajutor social și modificarea cuantumului acestuia	100
9.3.3. Suspendarea plății la ajutor social.....	101
9.3.4. Încetarea dreptului la ajutor social	102
9.3.5. Cantinele de ajutor social.....	103
9.3.6. Venitul minim de incluziune, ca noutate legislativă	104
9.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	104

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 10 - PROTECȚIA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR PERSOANELOR CU HANDICAP

10.1. Introducere.....	107
10.2. Obiectivele și competențele unității de învățare.....	107
10.3. Conținutul unității de învățare	108
10.3.1. Noțiunea de persoană cu handicap. Istoric și evoluție. Propunere de lege ferenda	108
10.3.2. Principiile care stau la baza protecției și promovării drepturilor persoanelor cu handicap	110
10.3.3. Drepturi de care beneficiază persoanele cu handicap	110
10.3.4. Obligațiile persoanei cu handicap, ale familiei sau reprezentanților legali.....	111
10.3.5. Gradul de handicap versus gradul de invaliditate	113
10.3.6. Drepturi și facilități de care beneficiază persoanele cu handicap care se angajează în muncă și angajatorii acestora	114
10.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	117

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 11 - ASISTENȚA SOCIALĂ A PERSOANELOR VÂRSTNICE

11.1. Introducere.....	120
11.2. Obiectivele și competențele unității de învățare.....	120
11.3. Conținutul unității de învățare	120
11.3.1. Noțiunea de persoană vârstnică și condițiile legale pentru beneficiarii măsurilor de protecție socială	121

11.3.2. Servicii și prestații sociale.....	121
11.3.2.1. Evaluarea situației persoanelor vârstnice care necesită asistență socială	121
11.3.2.2. Servicii comunitare pentru persoanele vârstnice	123
11.3.2.3. Organizarea și funcționarea căminelor pentru persoane vârstnice	123
11.3.3. Finanțarea asistenței sociale pentru persoanele vârstnice	124
11.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	125

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 12 - DREPTURI CU CARACTER ISTORIC ACORDATE UNOR CATEGORII SPECIALE DE PERSOANE CU MERITE DEOSEBITE

12.1. Introducere.....	127
12.2. Obiectivele și competențele unității de învățare.....	127
12.3. Conținutul unității de învățare	128
12.3.1. Drepturile veteranilor, invalizilor, orfanilor și văduvelor de război	128
12.3.2. Recunoașterea și acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcției Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961	132
12.3.3. Drepturile foștilor deținuți politici	132
12.3.4. Drepturile magistraților înlăturați din justiție pe motive politice în perioada 1945-1989	135
12.3.5. Drepturile acordate persoanelor care au participat la revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului - Lupeni - august 1977	135
12.3.6. Drepturi acordate persoanelor care și-au jertfit viața sau au avut de suferit în urma revoltei muncitorești anticomuniste de la Brașov din noiembrie 1987	137
12.3.7. Drepturile eroilor-martiri și luptătorilor care au contribuit la victoria Revoluției române din decembrie 1989	139
12.4. Îndrumar pentru autoverificare/ autoevaluare	142

TEST DE AUTOEVALUARE - GRILE-CHESTIONAR CU ÎNTREBĂRI MULTIPLE

145

RĂSPUNSURI LA TEST DE AUTOEVALUARE-GRILE-CHESTIONAR CU ÎNTREBĂRI MULTIPLE

153

MIC DICȚIONAR DE TERMENI.....

155

LISTA CUPRINZÂND SUBIECTELE REDACȚIONALE PENTRU EXAMENUL LA DISCIPLINA DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE, CONFORM BIBLIOGRAFIEI OBLIGATORIE

165

ANEXA NR. 1	167
ANEXA NR. 2	169
ANEXA NR. 3	170
ANEXA NR. 4	172
ANEXA NR. 5	173
ANEXA NR. 6	174

BIBLIOGRAFIE

175

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1 INTRODUCERE ÎN DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE

1.1. Introducere

1.2. Obiectivele și competențele unității de învățare

1.3. Conținutul unității de învățare

1.3.1. Definiția și obiectul de reglementare al dreptului securității sociale

1.3.2. Instituții ale dreptului securității sociale, asigurarea socială și asistența socială

1.3.3. Principiile și izvoarele dreptului securității sociale

1.4. Îndrumar pentru autoverificare/autoevaluare

1.1. Introducere

Cuvântul securitate își are originea în latinescul *securitas* (în franceză – *sécurité*, în engleză *security*); el înseamnă protecție, apărare, stare de siguranță, faptul de a fi pus la adăpost de orice pericol.

Sintagma securitate socială este definită în doctrină ca „totalitatea reglementărilor juridice pentru asigurarea stării de siguranță socială la nivel de persoană, grup social sau populație totală, precum și pentru protejarea persoanelor defavorizate sau marginalizate”.

1.2. Obiectivele și competențele unității de învățare

Obiectivele unității de învățare:

- cunoașterea elementelor raporturilor de asigurări sociale ca relații sociale în cadrul cărora se realizează asigurarea materială de bătrânețe, boală sau accident;
- însușirea conținutului raporturilor de asistență socială și a subiectelor lor respectiv, persoane fizice aflate în nevoie, pe de o parte, și statul prin organismele sale specializate, pe de altă parte;
- definirea dreptului securității sociale și corelația acestuia cu dreptul muncii și alte ramuri de drept ale sistemului.

Competențele unității de învățare:

- studenții vor putea defini conceptul de securitate socială;
- studenții vor putea identifica principalele prestații sociale pe categorii de beneficiari: pensionari, șomeri, persoane cu handicap, bătrâni, familii cu copii, etc.;

- studenții vor putea face distincția dintre formele protecției sociale necontributive și cele contributive.

1.3. Conținutul unității de învățare

- 1.3.1. Definiția și obiectul de reglementare al dreptului securității sociale
- 1.3.2. Instituții ale dreptului securității sociale, asigurarea socială și asistența socială
- 1.3.3. Principiile și izvoarele dreptului securității sociale

1.3.1. Definiția și obiectul de reglementare al dreptului securității sociale

Literatura juridică cuprinde mai multe definiții ale sintagmei dreptul securității sociale, astfel, într-o opinie, dreptul securității sociale este definit ca fiind ansamblul de prestații în bani și în natură acordat în vederea protejării veniturilor în cazul apariției riscurilor sociale; un sistem de protecție împotriva pierderii veniturilor sau un sistem de norme ce asigură solidaritatea cu persoanele care se confruntă cu pierderea veniturilor din muncă sau costuri cu prevenirea riscurilor sociale.

Într-o altă opinie, dreptul securității sociale este acea ramură autonomă a sistemului dreptului alcătuită din ansamblul normelor juridice care reglementează atât relațiile de asigurări sociale cât și pe cele de asistență socială.

În ce ne privește, ne raliem doctrinei care definește dreptul securității sociale ca acea ramură autonomă a sistemului dreptului alcătuită din ansamblul normelor juridice care reglementează atât relațiile de asigurări sociale cât și pe cele ale asistenței sociale.

Obiectul de reglementare al dreptului securității sociale este format din ansamblul raporturilor juridice de asigurare socială și asistență socială.

1.3.2. Instituții ale dreptului securității sociale, asigurarea socială și asistența socială

Potrivit literaturii de specialitate, rădăcinile implicării statului în furnizarea bunăstării sociale a indivizilor se află în vechile civilizații precreștine. Dincolo de ajutorul reciproc necesar supraviețuirii în comunitățile arhaice, state cu civilizații puternice, ulterior dispărute, precum cea a sumerului, acordau o atenție deosebită ajutorului acordat celor în nevoie. O zeitate sumeriană, Nanshe, era preocupată de justiție socială și de echitate. Codul lui Hammurabi și reglementările din Grecia Antică prevedeau și ele obligații ale formelor de organizare socială de atunci (cetatea, statul) de a-i ajuta pe cei aflați în nevoie în caz de calamitate, foamete, război, etc. Spre exemplu, pentru invalizii de război, statul atenian plătea pensii.

Cu toate că identificarea cu exactitate a momentului în care se manifestă primele semnale în sfera asigurărilor este dificil de realizat, se consideră că acestea și-ar trage rădăcinile încă din antichitate, în jurul anilor 4500 î.e.n., când meșteșugarii cioplitori în piatră din vechiul Egipt, puneau la comun cele necesare, constituind ceea ce numim noi astăzi „un fond de întrajutorare”, în scopul susținerii membrilor colectivității asupra cărora se abăteau diverse nenorociri.

Asigurările își fac apariția în România anilor 1300, când breslele din Transilvania adoptă principiul întrajutorării, acceptând să plătească periodic o sumă de bani vărsată într-un fond mutual, care să permită sprijinirea familiilor sărace ale breslei, ce își pierdeau o rudă apropiată, manifestându-se astfel, inițial sub forma asigurărilor de viață.

Formele incipiente de manifestare a unor sisteme de asigurări sociale în țara noastră este caracterizată de apariția unor asociații de întrajutorare (1855-1889), în diferite centre muncitorești, fără o bază legislativă și care, în temeiul contribuției membrilor la constituirea unui fond, urmăreau asigurarea împotriva unor riscuri care puteau conduce la incapacitatea lucrătorului de a-și „închiria” forța de muncă.

Până să se ajungă la crearea noilor instituții de asigurări sociale moderne în Germania (care a făcut primul pas), chiar sub forma lor imperfectă de la început, au trebuit 20 de ani de luptă, frământări de idei, aduceri de proiecte și îmbunătățiri, adunare de fapte, propagandă pentru convingere, etc. Prima lege de asigurare se publică la 1883, pe când încă din 1863, Bismark [într-o scrisoare către ministrul de interne de atunci, Graf V. Eulenburg (Din H. Herkner: Die Arbeitfrage. Berlin, 1908, p. 303)] se pronunțase pentru principiul asigurării obligatorii, unul din principiile cele mai dezbătute ale asigurărilor sociale.

Asigurările sociale, constituie un ansamblu de norme obligatorii privind asigurarea materială de bătrânețe, boală sau accident a persoanelor care sunt subiecte într-un raport juridic de muncă sau a altor categorii de persoane prevăzute de lege precum și a urmașilor acestora.

Precizăm că asigurările sociale cuprind și reglementările privind măsurile pe care unitățile sunt obligate să le ia pentru calificarea și încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap, precum și pe cele ce se referă la plata ajutorului de șomaj, alte forme de protecție socială, precum și de sprijin în vederea reintegrării lor profesionale, prin calificare, recalificare și perfecționare.

Potrivit dispozițiilor art. 2 din Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale, asistența socială, componenta sistemului de protecție socială reprezintă „ansamblul de instituții, măsuri și acțiuni prin care statul, reprezentat de autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și societatea civilă intervin pentru prevenirea, limitarea sau

înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale situațiilor care pot genera marginalizarea sau excludiunea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităților”.

Legea-cadru în domeniu prevede că sistemul național de asistență socială intervine subsidiar sau, după caz, complementar, sistemelor de asigurări sociale și se compune din sistemul de beneficii de asistență socială și sistemul de servicii sociale.

Raporturile de asigurare socială sunt acele raporturi juridice care se nasc, se modifică și se sting în legătură cu acoperirea unor riscuri sociale reglementate de lege, în mod limitativ.

Raporturile de asistență socială sunt acele raporturi juridice care se nasc, se modifică și se sting în legătură cu dreptul cetățenilor de a avea un minim necesar susținerii traiului, în condițiile în care nu pot realiza venituri din prestarea de activități profesionale și cu obligația statului de a garanta acest nivel al veniturilor tuturor persoanelor aflate în nevoie.

Asigurările sociale se deosebesc de asistența socială, prin aceea că primele au la bază principiul contribuтивității, iar celelalte au la bază existența unei nevoi a cetățeanului, fiind finanțate de la bugetul de stat.

Pe cale de consecință, statul are obligația juridică de a acorda cetățenilor aflați în situații speciale protecție socială, aceste categorii de persoane având posibilitatea acționării instituțiilor statului în instanță pentru neacordarea drepturilor ce li se cuvin, în timp ce obligația statului de a înființa unități de asistență medicală (cum ar fi de exemplu spitale) nu incumbă pentru stat o obligație juridică pentru a cărei neîndeplinire să fie tras la răspundere, ci doar va răspunde eventual din punct de vedere politic pentru neluarea măsurilor necesare în sprijinul categoriilor defavorizate ale populației.

1.3.3. Principiile și izvoarele dreptului securității sociale

Cuvântul *principiu* provine din latinescul *principium*, care desemnează obârșia, începutul, fundamentul. Societatea nu poate exista în afara unor principii, idei directoare, existența lor fiind necesară așa cum „ideile directoare sunt pentru gândire ceea ce instinctele sunt pentru animale”.

În doctrină, se menționează că principiile dreptului sunt, în același timp, principii de organizare și de funcționare ale statului, fără de care acesta nu ar putea exista. Forța dreptului este legată de forța puterii publice, care este, prin excelență statală, ori dreptul securității sociale aparține dreptului public.

Libris

Metaforic vorbind, principiile reprezintă o adevărată coloană vertebrală care stă la baza funcționării administrației publice centrale și locale.

⋮ **Exemplu**

Cele mai importante principii ale dreptului securității sociale sunt considerate în literatura de specialitate, următoarele:

- principiul egalității;
- principiul universalității;
- principiul asigurării obligatorii;
- principiul finanțării de la bugetul de stat a prestațiilor non contributive;
- principiul indexării și compensării cuantumului prestațiilor.

⋮ **Exemplu**

Actele normative care reglementează relațiile de securitate socială constituie izvoarele dreptului securității sociale. Astfel, în ordinea importanței și cu exemplificări la subsol, acestea sunt:

- Constituția României;
- Legile;
- Ordonanțele Guvernului;
- Hotărârile Guvernului;
- Ordinele și Instrucțiunile miniștrilor;
- Normele metodologice sau tehnice;
- Normele europene, convențiile, tratatele încheiate, ratificate sau adoptate de România.

Sursa dreptului securității sociale, izvoarele acestuia o constituie totalitatea actelor normative care reglementează raporturile juridice de securitate socială, atât pe planul legislației interne, cât și în cel al reglementărilor internaționale.

Așa după cum rezultă din încercarea de definiție dată mai sus, izvoarele dreptului securității sociale pot fi împărțite în izvoare interne și izvoare internaționale.

Sinteza unității de învățare

Dreptul securității sociale s-a desprins ca ramură distinctă de drept prin evoluția sa de la o formă de protejare a salariaților împotriva unor riscuri sociale determinate, la o formă de protejare împotriva unor categorii din ce în ce mai largi de riscuri și de garantare a unui nivel economic minim pentru toți membrii societății.

Tot așa cum dreptul muncii, s-a desprins de disciplina mamă – dreptul civil, dreptul securității sociale s-a desprins la rândul său din dreptul muncii pentru a deveni o disciplină autonomă, o nouă ramură de drept.

Concepte și termeni de reținut:

- securitate socială;
- asigurare socială;
- asistență socială;
- indexare;
- compensare;
- subvenție;
- protecție socială necontributivă;
- principiile dreptului securității sociale;
- izvoarele dreptului securității sociale.

1.4. Îndrumar pentru autoverificare/autoevaluare

Teme pentru acasă/seminar/aplicații practice:

1. Dreptul securității sociale aparține dreptului public sau dreptului privat?
2. Ce este securitatea socială?
3. Ce riscuri sociale cunoașteți?
4. Care sunt asemănările și deosebirile între asigurarea socială și asistența socială?
5. Ce reprezintă protecția socială necontributivă?
6. Care sunt principiile dreptului securității sociale?
7. Care sunt izvoarele dreptului securității sociale?
8. Care este rolul și locul instituției Bisericii în sistemul național de asistență socială?

Bibliografie recomandată studentului:

- Anechitoae Constantin, *Dreptul muncii și securității sociale. Curs universitar*, Editura Pro Universitaria, București, 2013.
- Anghelescu Ion N., *Asigurările sociale în statele moderne*, București, 1913.
- Athanasiu Alexandru, *Dreptul securității sociale*, Editura Actami, București, 1995.
- Ciochină-Barbu Ioan, *Dreptul securității sociale: curs universitar*, Editura PIM, Iași, 2013.
- Dima Luminița, *Dreptul securității sociale: sinteze și grile*, Editura C.H. Beck, București, 2012.
- Ghimpu Sanda, Țiclea Alexandru, Tufan Constantin, *Dreptul securității sociale*, Editura All Beck, București, 1998.
- Gilcă Costel, *Apariția și dezvoltarea sistemului de securitate socială din România*, Revista Română de Dreptul muncii nr. 1/2006, Editura Wolters Kulmer, București.
- Hudea Oana Simona, *Asigurări și reasigurări*, Editura Pro Universitaria, București, 2013.
- Moarcăș Costea Claudia-Ana, *Dreptul securității sociale*, Editura C.H. Beck, București, 2013.
- Nenu Carmen, *Dreptul securității sociale: sinteze și teste*, Editura Sitech, Craiova, 2014.
- Onica-Chipea Lavinia, *Dreptul securității sociale: curs universitar*, Editura ProUniversitaria, București, 2014.
- Preda Marian, *Politica socială românească între sărăcie și globalizare*, Editura Polirom, Iași, 2002.
- Roș Nicolae, *Dreptul securității sociale. Curs universitar*, Editura Pro Universitaria, București, 2018.
- Tichindelean Mărioara, *Legislația asistenței sociale*, Editura Universul Juridic, București, 2017.
- Țiclea Alexandru, *Dreptul securității sociale. Curs universitar*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2011.
- Țiclea Alexandru, Georgescu Laura, *Dreptul securității sociale. Curs universitar*, ediția a 4-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2013.
- Vida Ioan, Ioana Cristina Vida, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universul Juridic, București, 2016.

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2

SISTEMUL UNITAR DE PENSII PUBLICE

2.1. Introducere

2.2. Obiectivele și competențele unității de învățare

2.3. Conținutul unității de învățare

2.3.1. Principii ale sistemului public de pensii

2.3.2. Noțiunea și categoriile de pensii

2.3.2.1. Pensia pentru limită de vârstă

2.3.2.2. Pensia anticipată

2.3.2.3. Pensia anticipată parțial

2.3.2.4. Pensia de invaliditate

2.3.2.5. Pensia de urmaș

2.3.2.6. Indemnizația socială pentru pensionari (pensia socială minimă garantată)

2.3.3. Alte drepturi de asigurări sociale

2.3.3.1. Bilete de tratament

2.3.3.2. Bilete de odihnă

2.3.3.3. Ajustorul de deces

2.4. Îndrumar pentru autoverificare/autoevaluare

2.1. Introducere

Sistemul asigurărilor sociale de stat a fost creat prin apariția Legii nr. 10 din 1 ianuarie 1949.

Legea fundamentală prevede că „cetățenii au dreptul la pensie și la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege”.

În prezent, sistemul public de pensii este reglementat de Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, act normativ care a abrogat prevederile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.

Legea nr. 263/2010 a intrat în vigoare începând cu data de 1 ianuarie 2011. De remarcat că, la doar zece zile de la publicarea inițială (20 decembrie 2010), legea a fost modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 117/2010 privind modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale, iar până în prezent au intervenit multiple modificări și completări ale acestui act normativ, aspect care reflectă dinamica legislației în domeniu.

Un alt act normativ important care reglementează aspecte privind sistemul unitar de pensii publice este Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 pentru aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice.

Ca noutate legislativă a fost adoptată Legea nr. 127/2019 care va intra în vigoare la data de 1 septembrie 2021.

2.2. Obiectivele și competențele unității de învățare

Obiectivele unității de învățare:

- cunoașterea elementelor caracteristice raportului juridic de asigurare, conform Legii nr. 263/2010;
- definirea limitelor juridice a obligațiilor participanților la contractul de asigurări sociale;
- cunoașterea cazurilor ce se încadrează în tipurile pensiilor de asigurare socială.

Competențele unității de învățare:

- studenții vor putea defini conceptul de contract obligatoriu de asigurare și contract facultativ;
- studenții vor putea identifica noțiunea de loc de muncă în condiții speciale, deosebite sau în alte condiții aplicabile (ultimele) unor sectoare precis determinate de lege.

2.3. Conținutul unității de învățare

2.3.1. Principii ale sistemului public de pensii

2.3.2. Noțiunea și categoriile de pensii

2.3.2.1. Pensia pentru limită de vârstă

2.3.2.2. Pensia anticipată

2.3.2.3. Pensia anticipată parțial

2.3.2.4. Pensia de invaliditate

2.3.2.5. Pensia de urmaș

2.3.2.6. Indemnizația socială pentru pensionari (pensia socială minimă garantată)

2.3.3. Alte drepturi de asigurări sociale

2.3.3.1. Bilete de tratament

2.3.3.2. Bilete de odihnă

2.3.3.3. Ajutorul de deces

2.3.1. Principii ale sistemului public de pensii

Dreptul la asigurări sociale este garantat de stat, iar sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale se organizează și funcționează având ca principii de bază:

a) principiul unicității, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public de pensii bazat pe aceleași norme de drept, pentru toți participanții la sistem;

b) principiul obligativității, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public de pensii, drepturile de asigurări sociale exercitându-se corelativ cu îndeplinirea obligațiilor;

c) principiul contributivității, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor

datorate de persoanele fizice și juridice participante la sistemul public de pensii, drepturile de asigurări sociale cuvenindu-se în temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite;

d) principiul egalității, prin care se asigură tuturor participanților la sistemul public de pensii, contribuabili și beneficiari, un tratament nediscriminatoriu, între persoane aflate în aceeași situație juridică, în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;

e) principiul repartiției, pe baza căruia fondurile de asigurări sociale se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public de pensii, conform legii;

f) principiul solidarității sociale, conform căruia participanții la sistemul public de pensii își asumă reciproc obligații și beneficiază de drepturi pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor asigurate prevăzute de lege;

g) principiul autonomiei, bazat pe administrarea de sine stătătoare a sistemului public de pensii, conform legii;

h) principiul imprescriptibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu se prescrie;

i) principiul incesibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial.

Cu titlu de propunere de lege ferenda, ne raliem punctului de vedere exprimat în doctrină, conform căruia se apreciază că legiuitorul român ar trebui să includă în lista principiilor ce guvernează sistemul public de pensii și principiul indexării, asigurând un cadru legal care să permită indexarea automată. Printr-o astfel de reglementare s-ar asigura, pe de o parte, corelarea punctului de pensie cu rata inflației, iar pe de altă parte, menținerea unui raport constant între pensia medie și câștigul salarial mediu.

2.3.2. Noțiunea și categoriile de pensii

Înțelesul de bază al cuvântului „pensie” în toate limbile de origine latină înseamnă *provizie pentru mâncare și locuință*. Același cuvânt este folosit pentru a desemna menținerea unei persoane în cadrul unei instituții, sau plata pentru cazarea unei persoane la hotel sau în alt loc similar.

La romani cuvântul desemna o *alocație* periodică plătită veteranilor de armată. În semn de recunoștință pentru serviciile aduse, ea era oferită și peste granițele Imperiului asigurând persoanei respective o locuință și un venit. Totuși, acolo unde locuințele nu erau disponibile, se putea încasa o alocație regulată în numerar sau un echivalent valoric pentru tot restul vieții. Așadar, primele pensii au fost cele ale militarilor.

Potrivit Dicționarului de dreptul securității sociale, noțiunea de pensie reprezintă un venit de înlocuire acordat

pentru pierderea totală sau parțială a veniturilor profesionale, ca urmare a bătrâneții sau atingerii unei vârste, invalidității sau decesului persoanei asigurate.

⋮ **Exemplu**

Potrivit art. 51 din Legea nr. 263/2010, în sistemul public se acordă următoarele categorii de pensii:

- a) pensia pentru limită de vârstă;
- b) pensia anticipată;
- c) pensia anticipată parțială;
- d) pensia de invaliditate;
- e) pensia de urmaș.

Deși în sistemul public de pensii există aceste cinci categorii de pensii enumerate mai sus, s-au încetățenit sintagme precum „pensie de serviciu” sau „pensii speciale”.

Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie civilă, prin Decizia nr. 1 din 17 februarie 2014, a stabilit că, în interpretarea „dispozițiilor art. 20 alin. (2) din anexa nr. VII, capitolul II, secțiunea a 3-a din Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, raportat la dispozițiile art. 10 din Legea nr. 164/2001, cu modificările și completările ulterioare, art. 51 din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, [...] sintagma „pensie de serviciu” din conținutul normei legale menționate include doar categoriile de pensie pentru limită de vârstă, pensie anticipate și pensie anticipată parțială, prevăzute de art. 51 lit. a)-c) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice (denumită în continuare prescurtat Legea pensiilor).

2.3.2.1. Pensia pentru limită de vârstă

Această categorie de prestații de asigurare socială are în vedere vârsta persoanei, însă această condiție este necesară dar nu și suficientă, ci trebuie să i se alăture și cea a stagiului de cotizare sau în specialitate. Odată îndeplinite cumulativ aceste condiții, pensia se acordă pentru tot restul vieții.

Pensia pentru limită de vârstă se cuvine persoanelor care îndeplinesc, cumulativ, la data pensionării, condițiile privind vârsta standard de pensionare și stagiul minim de cotizare sau în specialitate, după caz, prevăzute de Legea nr. 263/2010.

Vârsta standard de pensionare este de 65 de ani pentru bărbați și 63 de ani pentru femei. Atingerea acestei vârste se realizează prin creșterea vârstelor standard de pensionare, conform eșalonării prevăzute în Anexa nr. 5 din legea mai sus menționată.

Stagiul minim de cotizare este de 15 ani, atât pentru femei, cât și pentru bărbați. Atingerea acestui stagiul se